

Ympäristö-
ministeriö

LUONNON
VIRKISTYSKÄYTÖN
STRATEGIA

**Luonnon
virkistyskäyttö
auttaa kansalaisia
voimaan paremmin**

Miksi tarvitaan strategia luonnon virkistyskäytölle?

Luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan vapaa-aikana virkistäytymistarkoituksessa tapahtuvaa liikkumista ja oleskelua luonnonympäristössä.

Lähes kaikki suomalaiset (96 %) harrastavat luonnossa liikkumista. Luonnon virkistyskäyttö on kansallinen menestystekijä. Sitä kannattaa edistää sekä yksilön että yhteiskunnan edun takia. Terveys- ja hyvinvointivaikutukset tuovat yhteiskunnalle eurosäästöjä.

Luonnon virkistyskäytön strategian tavoitteena on tuoda luonnossa olemisen hyötyjä suomalaisten tietoon ja käyttöön. Lisäksi selkeytetään luonnon virkistyskäytön edistämisen rooleja yhteiskunnassamme. Strategia on osa pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaa. Strategiaa valmistelemassa on ollut laaja joukko yhteiskunnan tahoja: viranomaisten, järjestöjen, tutkimuksen ja yritysmaailman edustajia sekä kansalaisia.

Tämä tiivistelmä kiteyttää luonnon virkistyskäytön strategian linjaukset. Koko strategia on julkaistu valtioneuvoston julkaisusarjassa.

Terveyttä ja hyvinvointia luonnosta

Luonnossa virkistäytymisen hyötyjä:

- stressistä palautuminen
- fyysinen aktiivisuus
- immuunipuolustuksen vahvistuminen
- sosiaalisten kontaktien hallinta

Lupaus meidän ja luonnon yhteisestä tulevaisuudesta

Missio: Luonnon virkistyskäyttö auttaa kansalaisia voimaan paremmin. Vahvistuva luontoyhteys näkyy luonnon arvostuksena ja edistää siirtymää nykyistä kestävämpään ja fyysisesti aktiivisempaan elämäntapaan. Luonnosta pidetään huolta.

Visio: Luonnon virkistyskäytön edistämiseen on panostettu kansallisena menestystekijänä. Lähiluonto on noussut arvoonsa päätöksenteossa. Yhä useampi on löytänyt itselleen sopivan tavan liikkua ja olla luonnossa. Väestön terveys ja hyvinvointi ovat parantuneet.

Tätä tavoittelemme luonnon virkistyskäytössä

Lähiluonnon saavutettavuus: Suomessa lähiluonto on yhdenvertaisesti ja esteettömästi saavutettavissa. Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet varmistetaan ihmisten koko elämänkaaren ajalle. Alueiden käytön suunnittelussa turvataan lähivirkistysalueet.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen: Luonnossa liikkuminen ja oleminen otetaan nykyistä vahvemmin osaksi kansanterveyden edistämistä ja hyvinvointierojen kaventamista. Keskeistä on kannustaa luonnon virkistyskäyttöön väestöryhmiä, joilla on haasteita löytää luontoon, erityisesti lapsia, nuoria ja heikommassa asemassa olevia.

Luonnon kestävyden vaaliminen virkistyskäytössä: Luontoa kunnioitetaan, sen monimuotoisuudesta ja kantokyvystä huolehditaan virkistyskäytössä.

Voimavarojen tunnistaminen ja yhteistyö: Luonnon virkistyskäytön tiedollisia ja taloudellisia resursseja sekä virkistyskäyttöön tarkoitettuja alueita ja palveluja tunnustetaan ja vahvistetaan kysyntälähtöisesti. Kehitetään uusia yhteistyötapoja ja -muotoja.

Luonnon virkistyskäytön monimuotoisuus: Erilaisia luonnon virkistyskäyttömuotoja arvostetaan ja sovitetaan yhteen. Ennakoidaan luonnon virkistyskäyttötapojen muutoksia, myös ilmastonmuutos huomioiden.

Näin pääsemme yhdessä tavoitteisiin

Saavutamme luonnon virkistyskäytön strategian tavoitteet ministeriöiden, viranomaisten, kuntien, tutkimuslaitosten, järjestöjen ja yritysten hyvällä yhteistyöllä. Kaikkien panosta tarvitaan!

Jokamiehenoikeudet ja luonnossa liikkumisen ohjeistus: Tehdään tunnetuksi jokamiehenoikeuksia ja niihin liittyvää vastuullisuutta. Luonnossa liikkumiseen, eri virkistyskäyttömuotojen yhteensovittamiseen ja retkietikettiin kiinnitetään huomiota. Kehitetään erävalvonnan toimintaedellytyksiä ja viranomaisten yhteistyöverkoston toimintaa.

Luonnon läheisyys ja saavutettavuus: Ylläpidetään ja parannetaan virkistyskäyttöön varattujen alueiden verkostoa kysyntälähtöisesti valtionmailla (mm. kansallispuistot, valtion retkeilyalueet, Metsähallituksen omalla päätöksellä perustetut virkistysalueet ja monikäyttömetsät). Jatketaan valtion retkeilyalueinstituution päivitystä maankäyttömuotona ja selvitetään pitkän aikavälin mahdollisuudet uusien valtion retkeilyalueiden perustamiseksi.

Tehdään tunnetuksi ja viestitään luonnon virkistyskäytön mahdollisuuksista.

Edistetään yhdenvertaista luonnon virkistyskäyttöä: esimerkiksi esteettömät reitit ja palvelut, mielenterveyden ja sosiaalisten näkökulmien huomioiminen, kytkentä sosiaali- ja terveystalouteihin.

Parannetaan kestävästi liikkumisen (julkinen liikenne, kävely ja pyöräily) edellytyksiä yhteistyössä. Edistetään yhdenvertaista luonnon virkistyskäyttöä: esimerkiksi esteettömät reitit, mielenterveyden ja sosiaalisten näkökulmien huomioiminen, kytkentä sosiaali- ja terveystalouteihin.

Digitaalisuus: Tuotetaan kansallinen ulkoilutietopalvelu, joka tarjoaa maan kattavasti tietoa ulkoilumahdollisuuksista ja -palveluista. Parannetaan kysynnän ja tarjonnan kohtaamista.

Palvelujen parantaminen: Kehitetään kysyntälähtöisesti ulkoilureittejä ja taukopaikkoja. Tuetaan kuntia avustuksin. Mahdollistetaan julkisen hallinnon ja elinkeinosektorin yhteistyötä palveluiden tarjonnan kehittämisessä.

Yhteistyö, verkostot: Perustetaan luonnon virkistyskäytön koordinaatioelin. Sen tehtäviin kuuluu strategian toimeenpano ja seuranta. Lisätään yhteistyötä kuntien, maakuntien, valtion ja muiden sidosryhmien välillä. Järjestetään säännöllisesti luonnon virkistyskäytön toimijoiden yhteistyötapaamisia.

Tiedolla johtaminen, tutkimuksen painopisteet: Tuotetaan avointa, korkeatasoista ja reaaliaikaista tietoa luonnon virkistyskäytöstä. Jatketaan kansalaisten ulkoilukäyttäytymistä koskevaa perustutkimusta ja jatkuvan seurannan kehittämistä. Toteutetaan virkistyskäytön kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen analyysi. Kirkastetaan kokonaiskäsitystä resursoinnista ja rahoituskanavista (ml. sponsorointi, vapaaehtoistyö). Siirretään Luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi (LVVI) osaksi Luonnonvarakeskuksen viranomaistoimintaa.

Tutkitaan luonnon virkistyskäytön pitkäaikaisia vaikutuksia kansanterveyteen ja väestön hyvinvointiin, myös kansantalouden näkökulmasta.

Vahvistetaan luonnon virkistyskäytön kestävyden, vastuullisuuden ja turvallisuuden tutkimusta.

Edistetään maakuntien ja kuntien roolia ja tiedolla johtamista luonnon virkistyskäytöstä saatavien terveyshyötyjen kehittäjinä. Varmistetaan, että myös tulevat hyvinvointialueet ottavat huomioon luonnon terveyttä edistävät näkökulmat.

Lainsäädäntö: Selvitetään päivitystarpeet ulkoilulain sekä maankäyttö- ja rakennuslain ohjeistuksen osalta. Edistetään kuntien maankäytön suunnittelun edellytyksiä maankäyttö- ja rakennuslain ohjeistusta uudistamalla.

Opetus- ja nuorisotoiminta: Parannetaan koulujen ja päiväkotien lähiopetusalueita, kansalais-, kerho- ja nuorisotoiminnan tukea, neuvola- ja varhaiskasvatustyhteistyötä sekä huomioidaan luonnon virkistyskäyttö osana maahanmuuttajien kotouttamista. Luonto- ja ympäristökoulujen osaamista hyödynnetään nykyistä laajemmin.

Osaaminen: Vahvistetaan ELY-keskusten, maakuntien ja kuntien virkistyskäyttöosaamista. Edistetään kuntien virkistyskäytön kävijäseurantoja. Hyödynnetään järjestökentän osaamista luonnon virkistyskäytön edistämisessä.

Tarkempi vastuunjako eri toimijoiden välillä on kuvattu strategiassa.

**LUONNON
VIRKISTYSKÄYTÖN
STRATEGIA**

Tutustu koko strategiaan:

[Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030](#)
[Nationella strategin för friluftsliv 2030](#)

Valtioneuvoston julkaisuarkisto Valto
Julkaistu 19.5.2022